

Numărul 25. Oradea-mare 20 iunie (2 iulie) 1899. Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Cele mai vechi lucrări teatrale românești.

Prețel binefăcătoare urmări a avut, mai cu osebire, mișcarea culturală produsă de Societatea filarmo-nică: înălțarea sufletelor și îndreptarea năravurilor, prin pildele vii și curatele învățături ale scenei, pro- vocarea și sporirea mijloacelor pentru clădirea unui teatru național, infiriparea și desvoltarea artei și lite- raturii dramatice.

Înrîurirea scenei asupra deșteptării și însuflețirii publice fusese de o întieitoare însemnătate; rîvna pen- tru zidirea teatrului dovedise că în viața noastră se simția trebuința unei îmboldiri artistice; iar încercările de literatură dramatică desrobiau, pentru totdeauna, limba românească de sîlbătăcia ce i se impută, din cauza stă- rii înapoiate în care fusese in- adins părăsită de pe vremea Fanarioșilor.¹

¹ Constantin Radovici din Golești (Dincă Golescu) arată, în „Însemna- rea călătoriei“ făcută în anii 1824— 1826 pentru a pune pe fiii sei Ale- xandru, Stefan, Radu și Nicolae la școală în Elveția, că, după ce înce- puse a scrie întipăririle sale în limba românească, fu nevoit să părăsească după câteva încercări această între- prindere și să le urmeze în gre- cește, „căci foarte des întimpinam vederi de lucruri, ce nu le avem nu- mite în limba națională“. (Ediț. Buda 1826, p. 106.) De aceea la 1827 se legă el cu Eliade să realizeze răs- pândirea instrucțiunii românești în toată țara, să scoată o foaie în limba română și să stăruie pentru înființa- rea unui Teatru Național, instituind cu bună pildă, el mai înteu o școală și un internat — sub direcțiunea lui Aaron Florian — pe moșia sa Go- leștii.

Cei cari puseseră umărul spre a scoate poporul din chaosul unde zăcea, nu vedeau scăparea lui decât într'o cultură națională, ce nu putea prinde înse rădă- cinii fără de înflorirea limbei. Iacă pentru ce, fiindu-le temelia sănătoasă, lucrarea lor — cu toate neajunsurile și prigoanele — a mers încet dar sigur înainte. Și se poate dice că ori-cine a putut da un ajutor întru a- ceasta l-a dat din toată inima, cu încredințarea că nu- mai dintr'o activitate comună poate isvorî binele tuturor.

De aceea când teatrul deschise porțile Musei dra- matiche, poeții și scriitorii căți s'au dovedit pe atunci, au alergat cu entusiasm să-î aducă prinoasele inspira- țiunii și sirguinței lor.

Negreșit că nu pe fruntea tuturoră lucia scânteia talentului, nici toți erau de o potrivă însuflețiți de simțemîn- tul artei, totuș înse lucrau cu inimă bună și cu dorința unei vii și înălțătoare propășiri. Ba, în așa începătoare vremeuri, eră destul ca cineva să aibă ușu- rință de condeiu și să poată strămută o scriere străină în limba românească, spre a se bu- cura, la un loc cu cei vrednici, de harul mulțimii și a fi numă- rat printre închinătorii Muselor.

Aceasta și explică lipsa de direcțiune, nepotrivirea și slăbi- ciunile atâtor produceri, cari n'au avut alt merit decât acela de a fi umplut un gol pe scena noastră, atunci când golul ar fi fost o dovadă de nemernicie, iar critica aspră o fațășă des- aprobare a unui patriotic avent!

Să le luăm dar astfel cum ni le-a transmis trecutul și, scutu-

PETRU MASCAGNI.

rând de pe dânsese pulberea uitării, să le punem sub ochii celor de ađi, ca un interesant exemplu și un indemn de a face mai bine.

Cele mai vechi lucrări românești — cu caracter teatral — par a fi: o tragedie asupra morții lui Grigorie Ghica Vodă din Moldova, aflătoare în biblioteca episcopiei din Oradea-mare (Ungaria) și intitulată: „*Ocisio Gregorii in Moldaviae Vodae tragice expressa*“, cuprinde-toare de 12 foi, fără număratoare, în 4°, serise cu litere chirilice și latine cu multe prescurtări, ce o fac aproape neînțeleasă astăzi. Lipsită de ori-ce valoare literară, lucrarea este o înșirare de scene fără nici un caracter dramatic, în care persoanele vorbesc când românește, când latinește, când țigănește; ba soția lui Grigorie Vodă se tânguește chiar în limba ungurească. La sfârșit autorul ei necunoscut indeamnă pe public să facă urări de fericire pentru suveranii — de pe atunci — ai imperiului Austriei: *Denique clamatur vivat Maria Theresia & Ioseph!*¹

Tot în Transilvania Sulzer a aflat — cu prilejul unei nunți săsești (?), un fel de Comedie pastorală, scrisă, ăice el, de un Român anume *M^{ku} lae* în care se desfășoară „în mod firesc și cu destul rost obiceiurile românești, în grai și în cugetare“.

Scenele se petrec între un cioban mire și mai mulți tovarășii de ai lui, oaspeți la nuntă. Cântecul — căci e o comedie cântată — sunt vesele, pline de glume, de păcăleli și alusiuni (adesea grosolane), cu ici și colo ceva înfiorări de dragoste și urări de belșug și de fericire. De sigur valoarea lor e mai mult folkloristică decât literară, de și sunt aproape singurele de felul lor în anele dramatice.²

A treia lucrare este un dialog, intitulat: *saLeLe pokr VarILlor en arDialU LUnge sIKrIU MaItsII theresII*, adică: *Jălăle ciobanilor din Ardeal lângă sicriul Maicei Teresia*, întocmite în limba română de către un popă de sat protestant: *S. K. Eccl. Evang. Ruthen. Past. — Laxăr și Bucur*, ciobani ardeleni, își varsă tot *necazul și nevoia* lor sufletească și-și plâng *norocul și nădejdea* nimicite prin încetarea din viață a împărătesei Maria Teresia, „Maica Ardealului“ îndreptându-se cu rugămintă către:

Dulce Iosif împăratul
Țării a Rîmlenilor,
După Maică, fi tu Tatăl
Cel mai bun supușilor!

Versurile sînt cam oloage, simțemintele mai mult decât naive și limba foarte puțin corectă. Caracter dramatic nu aű, nici acțiune, nici chiar emoțiune dramatică nu scapă dintr'ensele și e cu greu de presupus ca ele să fi fost alt ceva decât una din multiplele forme, în cari s'a învăluit jalea popoarelor imperiului Austriei la moartea puternice și binefăcătoare lor Mame și Suverane: Maria Teresia.³

¹ Dl. N. Densușianu, care vorbește despre această lucrare în *Analele Academiei* (Seria 2, t. II, cap. I, p. 212) presupune — fără a-i arăta autorul — că este copiată de mână episcopului Samuil Vulcan. După cercetări amănunțite se poate vedea că la sfârșitul pag. 10 stă scris jos: ct. Greg. Maior, acel care fu episcop la Blaș și a trimis pe Șincai și pe Petru Maior la Roma. (Relațiunea Iosif Vulcan, M. A. R.) Copia acestui manuscris se află ađi în Biblioteca Academiei.

² Fr. Ios. Sulzer, *Geschichte des Transalpinischen Daciens*, t. III, p. 19—24.

³ *Ibidem*, p. 26—29. Istoria lui Sulzer e scrisă la anul 1782.

De altfel asemenea *Plângeri*, făcute chiar în românește, se găsesc multe, cu acelaș prilej. Sulzer însuș ne dă producțiunea unui Român transilvănean (din partidul Nemților), care, voind să imiteze pe „Horiașu, ori pe Klopstock“, a scris o: *Odă pentru pomenirea mutării cei de a pururea a Augustei Mariei Theresiei*, pe care „autorul însuș nu o va mai pricepe, dacă peste câțiva ani, uitând-o, va căuta să șcie ce a vrut să ăică“. Iată câteva strofe dintr'ensă:

S'a deșteptat la glasul
Cel cu suspin al Daciei
Inima mea;
Trist, trist cântă cithara ei!

Coasa ta Atropos! groasnică umbră!
Ai turburat făptura;
Ca un fulger ai tocmit sageata
Și acum dorm moaștele Maicii!

Privește acum schiptru ceresc,
Mai nainte simșin Dacia
Schiptrul ei
Întins cu milă și cu îndurare.

Cerul sînte
Ascultă
Ascultă! ține pe Iosif
Al doilea Traian!

Ori-cum, ele aű totuș meritul de a fi compunerii originale, căci până tărziț nu vom întelni, pe scena teatrului ori în bibliografia dramatică română, decât traduceri — mai mult saű mai puțin meritorii — de scrieri străine și foarte rar câte o lucrare personală, și aceea slabă, slabă de tot.

În dorința și mai ales în graba de a ave material dramatic pentru tinera noastră scenă, rîvna celor cari lucrau la întemeierea ei fu până la un punct bine însoflețită, când se îndreptă asupra lucrărilor de înaltă valoare artistică ale literaturilor străine, prin traducerea și răspândirea cărora socotiau ei să deștepte și să desvolte gustul publicului, iar prin frumusețea și înrîurirea lor morală să aprindă mințile și să dea avent talentelor.

Dacă inse publicul prinse gust de dânsese și făcű din teatru un element trebuitor al vieții sale, talentele rēmaseră puțin rodnice și mai puțin originale.

S'ar puté aruncă vina unei asemenea stîrpicuni asupra lipsei de pregătire ori asupra stării relativ greoaie a educațiunii noastre artistice când ar fi vorba despre începuturile — atât de anevoioase — ale instituțiunii dramatice; dar crisa de atunci și-a prelungit efectele până în ăilele noastre și, chiar acum — fie ăis fără de a atinge întru nimic pe genus irritable vatum, — nu și-a dat încă obștescul sfârșit.

Teatrul a trăit, trăește și va mai trăi poate din traduceri,² cari, ađi, multe nu sînt mai bune, nici

¹ *Ibidem*, p. 31—35.

² Kogălniceanu, în „*Dacia Literară*“ făcend analiza și critica scrierilor „ce se îmbulzesc pe fiecare ăi, sporind literatura națională“, găsia, încă de la 1840, că, de și „în toate ăilele es de sub teasc cărți în limba românească, ele sînt numai traducțiuni din alte limbi, și încă și acelea dacă ar fi bune! Traducțiunile nu fac o literatură!“ Tot acolo el, cu mahnire, constată că: „dorul imitațiunii, încuibat în scriitor, e o manie primejdioasă, pentru că omoară în noi duhul național“; apoi, făcend elogiul patriei și faptelor mărețe din trecu-

mai rele decât cele de acum 60 de ani; iar proporținea dintre adaptări, prelucrări, prefaceri, localisări și opere originale este cu foarte puțin covârșitoare, ale onora asupra celorlalte, și aceasta abia de 10, 15 ani, căci înainte originalele:

--- --- --- --- --- --- --- --- plutiaș rare
Pe noianul cel de copit și-a traducerilor mare!

În termin de mijloc, nici o treime din lucrările ce se reprezintă așî pe scena Teatrului Național din București nu este originală, celelalte fiind localisări și traduceri, pe când în teatrele — chiar de a 2-a și a 3-a categorie din străinătate — nu se primesc decât traduceri ale marilor autori clasici, cari sînt temelia tuturor repertoriilor, și ale lucrărilor senzaționale moderne, cari sînt cea mai sigură momeală pentru reclamă și parale. Și cu toate acestea, nici acolo nu sînt prea mulți autori dramatici gustați de public și răsplătiți peste măsură.

E drept că în străinătate sînt teatre pretutindea, public numeros și iubitor de artă, pe când la noi sînt teatre puține, public restrîns și nu tocmai credincios scenei naționale, dar sînt și mai puținii autori dramatici, cu mai puțină popularitate și mai puțină răsplată decât acolo! Iată cauza de căpetenie a crizei noastre dramatice, care va dăinui atît cît publicul — cu tot caracterul seî independent în materie de spectacole — nu va fi adus și sedus în teatru de lucrări interesante, iar scriitorii nu vor pune mai presus de ori-care cerință a vieții menirea ce aî de a înobilă inima, a formă gustul și a călăuzi spre bine și adevăr tocmai pe acea mulțime ce singură poate da pîne și glorie!

De altă parte cît timp în teatru se va face aproape numai artă pentru parale, literatura dramatică națională va fi fatal osîndită lăncezirii și periciunii, fiind că i se vor cere totdeauna lucrări de senzațiune: mult scilpitoare ochilor, puțin priincioase minții, pe cari dacă nu i le va puté da, atunci se va rătăci pe căi nevrednice, se va înjosorá și se va cufundá în adânc, fără suflet, fără lumină, fără ideal.

Negreșit, munca, încordata muncă a minții, trebuie răsplătită, și cu prisos, înse fără de a face din răsplată un scop, nici din senina glorie un prilej de bun traiu.

Arta, ca și viața, e o luptă continuă pentru cucerirea unui ideal, carele, cu cît va fi mai înalt și mai anevoe de atins, cu atît și ea va fi mai nobilă, mai rodnică, mai aproape de firea și menirea omenească.

Dramaturgiu de așî nu mai aî a luptă pentru revindecări și întregiri de drepturi, sentimentalismul lor patriotic nu mai răscolește și ridică inimă asuprite, nici din adâncuri de gloate robite nu mai smulg ei strigătul mântuitor al libertății... Vremea și impregiurările aî îndreptat și aî prefăcut multe, iar calea propășirii ne este larg deschisă în față; menirea lor, de și mai puțin eroică astfel, va îmbrățișá totuș nemărginirea hotarelor vieții, ale cărei taine și energii printr'ênșii le vom puté mai bine cercetá și pîtrunde.

D. C. OLLĂNESCU.

tul nostru istoric, arată că: „am puté găsi și la noi subiecte de scris fără să avem trebuință să ne împrumutăm de la străini“. „Dacia Literară“ apărută după suprimarea revistei „Alăuta Românească“ sub direcțiunea lui M. Kogălniceanu, Costache Negruzzi și V. Alexandri, n'a ținut mai mult decât un an (1840—1841) și a fost închisă silnic, din cauza laudelor aduse de Kogălniceanu lui Alexandru-cel-Bun, laude ce părău o critică a guvernului lui Michaiu Vodă Sturdza.

N-o 127.*

*Soartă! Cobe! Găde! De ce-ți bați tu joc
De nedreptățiții tei, fără noroc?*

*De ce-î lași pe drumul către ideal,
Când știi c'-al lui soare le va fi fatal?*

*De ce le dai creeri, să și-î chinuiască,
Urmărind zadarnic fatma omenească, —
Vis deșert în lumea noastră mai deșertă, —
Când știi că pe nimeni legea ta nu iartă?*

*De ce, ca o mamă vitregă ce ești,
Îi îndemni la muncă, mintea le sleeșci,
Și, după ce rodul trudei lor aduni,
Le-arăți cum i-așteaptă „Casa de Nebuni“?*

*De ce le-ațiți setea de-a bea din victorii?
De ce-î scoți în calea mincinoasei Glorii?*

*De ce nu le-nnăbuși dîilele din față,
De când ved lumina? De ce ești vrăjmaș?*

*După ce dorința de trai le-aî deschis?
De ce nici odată nu-ndreptezi ce-aî scris
În sinistra-ți carte, — și, când voia și-e
Dusă pîn' la capăt, de ce rîdi? De ce? ..*

*Ți-am văcut la morgă încă o victimă.
Deci de ani luptase, bietul osîndit,
Să-și atingă ținta, — vrednică, sublimă, —
Și, când s'o atingă, Cobeo, l-aî lovit!*

*Pe-ale lui largi temple nu fusese puse
Florile răsplății, de care-a fost demn.
Plumbul unei arme i le străbătuse;
În loc de cunună, un oribil semn;
Iar pe piept, în dreptul inimei, — în loc
De vr'un lung pomelnic al atîtor fapte,
Din isbânda căror n'a avut noroc
Să-ntrîție-al minții stins-prea-iute foc, --
Numărul o sută doue-deci și șapte.*

Soartă! Soartă! Soartă! .. Cum și-aî bătut joc!

HARALAMB G. LECCA.

* Autorul ne-a trimis poesia asta cu următoarea scrioare:

București 6 iunie 1899.

Stimate domnule Vulcan,

Ve scriu sub impresia sinuciderii sîrmanului Stefan C. Mihăilescu, distinsul profesor și conferențiar.

L-am văcut la morgă, întins printre necunoscuți, cu un număr scris pe piept, așteptând să vie rudele care nu șcieau încă nimic, la un loc cu cei din urmă, — tristă răsplată a sorții ingrate!

Și-am scris câteva rînduri, pe care le-alătur. Binevoiți a le da un loc în revistă.

Al dvoastre

H. G. LECCA

Un portret.

I

Am fost la fotograf... Țilele acestea mi-a venit
ideea ciudată să-mi scot portretul.

M'am dus să văd exemplarul de probă...
Doamne, ce chip timpit și hîd! Abia l-am privit o
clipă, apoi am fugit ca de o stafie.

Avusesem câteva Țile vesele și privind-mi fața
în oglindă cu ochii sufletului înseninat, credeam c'o
să am un portret așa cum l-aș fi dorit să fie.

Dar nu... nu-mi mai trebuie. Aș vré să alung
chiar și impresia ce mi-a făcut-o. E sinistră, sdro-
bitoare.

Ah, dar nu pot! Stă aci înaintea mea ca un ju-
decător neîndurat.

— Nu sînt eu, îi Țic rugătoare, fața mea e ro-
tundă, plină... Gura mea e zimbitoare, cărnoasă...
Ochii mei exprimă fericire, dor de viață...

Și chipul stă neîndurat, impietrit. O față aspră,
colțurată, o frunte întunecată, ochii cumpliti și o
gură... ah, par' că veȚi veninul pe buzele acestea
supte și amărite, cari vor să zimbească și nu mai pot.

— Am îmbătrănit! Țic oftând, silindu-me să-mi
scot sufletul ca dintr'un cleșce înfricoșat.

MinȚi!

BătrâneȚe? Dacă ești bătrână, de ce nu stai fru-
mos, liniștită, cu brațele lăsate în jos, cu ochii senini
și limpeȚi, cu gândul împăcat pentru trecut, fiind că
și-așa a trecut, nepăsător pentru viitor, căci ce poate
să mai vie de aici încolo!?

Nu. Cutele feȚei tale colțurate nu sînt săpate de
vreme, — de vremea frumoasă care să-Ți fi trecut îi-
nându-Ți în brațe copilașii, îngrigind de dênșii, de să-
nătatea și mintea lor, de rostul casei tale, unde liniștite
și cadențate Ți s'ar fi trezit Țilele și anii după Țile,
fără să bagî de seamă că îmbătrânești, că ai îmbă-
trănit.

Degeaba. Nu ești bătrână, și viața ta n'a trecut
astfel.

Nu, nu. Ai suferit; dar câte feluri de suferințe
sînt?

Care este durerea care lasă urme, cea care se în-
fige în carne și te descompune?

Ai avut atâtea!

Nenorocită din clipa în care te-ai născut, căci
viața ta a pricinuit moartea mamei tale.

Povestea Ți s'a spus de când erai în fașe.

O femeie sublimă. Dar slabă, bolnavă de piept.
Doctorii chemaȚi la consult, au sfătuit-o cu stăruință
să te jertfească dacă vré să rămână în viață.

Ea preferă să te aibă, o clipă să te strîngă la
piept, apoi să moară. Sfântă dragoste de mamă!

Copil frumos și sburdalnic. Tatăl teȚu te ia în
brațe, te joacă pe genunchii... Apoi ostenit și me-
lancolic își lasă capul peste buclele tale. Tu tresari
deodată din jocul teȚu vesel, și-Ți ștergi fața de lacră-
mile lui. Ai vré să întrebî:

— De ce plângi tată?

Dar nu mai întrebî. O șciî. Oftatul lui, trecerea
aceasta bruscă de la veselie la lacrămî, e prima ta
durere.

La vârsta de 8 ani nu mai ești copil. Înțelegî
tot, veȚi tot ce se petrece în giurul teȚu.

Și maturitatea aceasta timpurie te doare. E ca

vântul care scutură în fiecare Ți câte un firicel din
praful auriu de pe aripile fluturașului dornic de a
sbură. Aripile se înmoaie. Viața îți pare grea. Nu veȚi
decăt cărări înguste și întunecate.

Nu e cine să-Ți arate calea dreaptă și largă a-
prîndînd de-asupra ei farul cel mare, o splendoare, —
iubirea.

O, ai fi înțeles atunci cât de ușoară și frumoasă
e viața.

Dar mama aceea sublimă, care a murit în schim-
bul fericirii de a te pute strînge la piept o clipă, nu
mai eră. Și tu rătăciai prin întuneric.

Creșcea și inima îți creșcea și ea tot mai mare,
prea mare...

Nu șcieai cât de nemiloasă eră natura cu tine.

Nu Ții la ochii tei frumoși, la pîrul teȚu bogat,
la obraji tei rotunji, albi ca laptele și rumeni ca tran-
dafirul cel mai frumos.

Când în tîrgul lumei, unde negreșit ești dusă și
tu, prietenele și admiratoriî îți laudă talia sveltă și
subȚire, mersul legănat, după cum umbli, după cum
te învîrtești în vals, — zimbești cu dispreț.

Te doare că nimeni nu te cunoașce cum te șciî
tu, și în fierbințeala chinului începi să-Ți alini como-
rile sufletului. Lumea ta e în extas. Ce inimă!

Admiratoriî dau năvală în giurul teȚu, asalturi
din ce în ce mai stăruitoare te amenință.

Și tu stai în fața lor nehotărîtă, cu ochii tei stră-
lucitori și umeȚi de setea iubirii, cu capul teȚu ne-
șciutor, și cu buzele arse și tremurătoare, rostești cu-
vîntul:

— Da...

La picioarele tale, în genunchii, e el, adoratorul,
adoratul.

Este el, fermecătorul mîntuitor care vine adus
de lebedă, plutind pe ape, ca să verse mîngăere și
lumină în sufletul întristatei fecioare.

Unde e farul luminător să-Ți arate rătăcirea?
Unde e glasul care să-Ți strige:

Nu-i adevărat!

Nu e el, n'a venit din ceruri, nici plutind pe ape
în luntrea trasă de lebedă.

A venit de pe cărările înguste și întunecate ale
lumei. Om sărac și iacom de bogățiile sufletului teȚu,
dornic ca cerșetorul de belșugul avutului.

Și nu-Ți iubire adevărată iubirea lui, e numai
versul iubirii, pe care l-a învățat pe de rost...

Dar tu te duci oarbă, amețită de dragostea ace-
lui cântec...

II

Suferința e simbolul vieții.

Nu te mai îndoiești de asta. Dramă e nașcerea,
dramă e moartea.

O cunoști bine pe cea dităi și cine-Ți va pute
spune când îți va sună ceasul clipei din urmă?

Cu toate acestea iubești viața. Nimeni cu atâtea
ardoare!

Abia erî ai dat viață unui copil.

Ai îndurat chinul despiciător de inimă, — fără un
vaet. Numai mintea Ți-a rămas câteva Țile turburată,
amețită: De ce, de ce, Doamne, atâtea chin?

Oare floarea suferă și ea când scuturându-și foile,
dă roadă altei flori?

Sau sufer copacii când rêsar vlăstarele noi, ti-

L O G O D N A.

neri și frumoase din rădăcinile întinse pe sub pământ? Ce simte oare trunchiul când dau crengile din inima lui?

Dar mititelul e lângă tine acum. Comoara lumii tale întregi. Răsplata e mai mare decât chinul.

Natura e sfântă în atot-puternicia ei, închină-te ei și nu căută s'o destăinuiești.

O iubești. Nimeni cu atâta ardoare!

Când în cea dintâi dimineață după ce te scoli din pat, ridici perdelele ferestrelor tale și soarele umple odaia ta toată sărutând pentru întâia oară fruntea copilășului tău, tresari de o fericire nouă, cea mai sfântă, cea mai frumoasă din toate câte le-ai simțit până acum.

Iată, e farul aprins!

Nu mai e nici o îndoială. Și tu îl vei ține mereu sus, sublimul far. Veți lumina copilășului tău calea cea dreaptă și largă, calea vieții, frumoasă, senină și ușoară.

A ta, a ta e viața de-acum, lumina asta nimeni nu ți-o va lua, e a ta.

Ești mamă, mamă, mamă!

Tu care n'ai avut mamă!

Îți vine să cași în genunchi, cu ochii la cer.

Ce-ți mai pasă acum? Ești sigură că acest suflet plâpând de lângă tine va fi al tău și el te va înțelege. Îl veți crește după firea, după priceperea ta, și veți găsi Dumnezeu.

III

Într-o zi înse odorul tău alintat, păzit cu atâta grije, ca nici o suflare reu-făcătoare să nu-l atingă, se îmbolnăvește.

Copilul tău, rupt din trupul tău?

Cine a dis că-l rupt? Nu, e tot trupul, carnea și sângele tău. Nu gâtul lui e care doare, e gâtul tău. Nu respirația lui, a ta se înecă, se curmă, se sfărșește în scîncitură chinuitoare. Tipătul lui de moarte e tipătul sufletului tău. Creerul tău se destramă, încheieturile corpului tău se despice, și nu-i ajutor!

Cum? Nu se poate scăpa o viață? O viață atât de scumpă?

Știința doctorilor mari, toată, trudă zadarnică să fie?

Alergi, cauți, rogi, implori, îți frângi mâinile. În-sedar...

Ah, s'a sfârșit!

Nu te sbați ca în clipa aceluși chin sfâșietor, chinul clipei în care l-ai născut. Trupul tău odihnește.

Pacea sfântă l-a cuprins. Galben și țepăn e înaintea ochilor tăi, trupșorul mic. Dar sufletul e viu, sufletul trăește, doare și chinuiește!

Cine a dis că sufletul nu doare? Care a fost înțeleptul care a dis arătând la piciorul lui bolnav:

— Uite asta e care doare, junghiurile care taie în măduva oaselor mele, astea sunt dureri, toate celelalte, așa dusele voastre dureri morale sunt închipuirii! Unde e să-l aduc în fața ta, să te privească?

Negreșit, ai vré tu acum să dai un picior hielor să ți-l sfășie, să ți-l rupă din încheieturi.

Trupul întreg ți l-ai da să-l frângă, să ți-l despice tot. În bucățele arunce-l în focul Gheenei, numai sufletului redăți-i, redăți-i ce-a pierdut!

O, cum ai vré să crești în lumea cealaltă, apoi să mori. Să regăsești acolo, adevă, pe micuțul tău. Să-l îngrijești, să-l alinzi, să ți-l mai puși odată la piept, să-l mai săruți odată mănuișă lui mică, fru-

moasă. Să-ți mai privești fața, ochii, zîmbetul, farul tău luminător! Dar unde-i?

Unde-i lumea aceea?

Ce n'ai da să mă poți crede în povestea mângăioasă a raiului frumos, cu ângerășiși lui frumoși și cu toate bunătățile lui neînchipuite? . . .

Grădina cea minunată plină de pomi roditori și de flori vorbitoare . . .

Dar cerul azuriu deasupra capului tău ce e? 60 de kilometri de aer, iar dincolo, neantul nepetrus.

Nu e răi, nu sînt ângeri, nu este pentru noi decât o singură lume, pământul pe care trăim.

Dar tu nu-l vrei, pământul . . .

Dumnezeirea o vrei. Să te închini ei mereu. Nu moartea, dar viața o vrei!

IV

Trăești. Ești tot fragetă și frumoasă încă. Singură te miri, cum, prin ce minune.

Doamne, dar suferințele acestea neînchipuit de mari nu lasă nici o urmă?

Obrajii tăi palizi se colorează și se rotunjesc din nou.

Cu groază te uiți în oglindă. Nu clătină din cap, adu-ți aminte, cu groază am dis.

Ochii tăi sînt încă strălucitori, plini de viață, lacrimile n'au distrus frumusețea lor; din potrivă, sînt mai adânci, mai înțelegători, mai plini de farmec.

Farul s'a stins. Tu inse ai zărit în lumina lui Dumnezeu și nu vrei să te mai întorci de pe calea ta.

Vrei să iubești, să iubești cu orî-ce preț.

Câte nu ți se aștern la picioare?

Abia faci câțiva pași din locuința ta și iată o poiană verde răpește privirea ochilor tăi inșetoșiși după frumos. O privești cum numai prin povești ai îndrăsnit să-ți închipui, cum numai prin visuri ai vădut . . .

Ai venit aci între munți, departe de sgomotul orașului, departe de învălmășala lumii atîta de înfierbîntată, atîta de rătăcită pe acele cărări înguste și întunecate, pe cari tu nu vrei să pornești . . .

Respiri aerul dimineții plin de soare, curat și înviator.

Ascuți cum murmură apa limpede și rece a isvorului.

Culegi mănunchi de flori, le săruți, și apoi aședându-te la umbra brașilor, te uiți sus la cer.

Aer și neant! tu îl adori!

Adori natura întreagă, poiana asta toată cu cerul albastru deasupra ei, cu toate firicelele de iarbă cari răsar din pământ de sub picioarele tale.

Păsărelele din sbor, veverița de pe creangă, căprioara speriată de după tufiș, totul e cuprins în dragostea inimei tale răpită de simbolul Dumnezeirii.

Dacă te-ai fi putut uita atunci în unda apei să-ți vești chipul . . .

Cât erai de frumoasă!

Ce limpedi și divini erau ochii tăi, zîmbetul gurii tale ce nevinovat, ce dragălaș.

De ce n'ai rămas așa curată, cu sufletul neatins ca roua dimineții de sub picioarele tale?

Dar întocmai ca fecioara din poveste, într-o zi ai întelnit aici, în poiana asta minunată, pe el, pe el, pe Făt-Frumos.

Ah! ți se părea că vedeai acum limpede.

Farul eră reaprins, — eră acum în adevăr el, al tău Romeo.

Nu te mai puteai îndoi, venia din ceruri.

Căci numai din ceruri putea să se reverse atâta lumină, atâta splendoare câtă umplea acum sufletul tei întreg!

Iubia, iubia cu adevărat.

Pierita era ori-ce îndoială, cum a pierit ceața în faptul luminoasei dimineți.

Iubia un tovarăș al inimii, al sufletului tei.

Uitata era acum mama, amintirea sfântă a mamei sublime care murise pentru tine, în schimbul fericirii de a te pute stringe o dată la sin.

Uitata era copilășul tei.

Nu mai venia noaptea la tine să-ți mângăie obrazii cu mânușițele lui dulci. Chipul lui rotund, rumen, ângereșc, pierise de dinaintea ochilor tei sufletești.

Nu mai suferia.

Nu era pe lume și nici în cerul tei, numai tu și el.

Uitata era datoria. Cum? Dai din umeri. Nu-ți pasă.

Jurământ, credință, lege, vorbe deșarte, atunci când omul are în suflet o credință, o lege, o religie mai înaltă decât aceea făcută de oameni. Ești fericită.

Ce-ți pasă de suferințele altora. Ce-ți pasă de soartă, când însăși ea vine să te răsplătească de nedreptatea pe care și-a făcut-o?

Te ascunzi cu iubitul tei de ochii lumii și trăiești o viață de visuri.

Nu mai sunt dureri.

Îți aduci aminte când pentru întâia oară ai trecut o dată de vară întreagă, pierdută în amorul tei?

Te-ai oprit apoi sara înaintea oglinzii ca să-ți desfăci părul încurcat, și pieptenându-i în două plete bogate l-ai adunat împregiurul capului tei frumos.

Te-ai privit mai de aproape, an, nu mai erai tu... Rotunzimea bărbiei tale de copil dispăruse. Unde era zîmbetul tei de mai înainte, privirea împede și senină a ochilor tei galeși?

Vezi dunga aceea fină, abia vizibilă între sprincene, e brazda adâncă de aghi, e cuta care îți întuneacă fruntea și dă figurei tale întregii expresia urită și respingătoare de care te-ai speriat, ai fugit, și în fața căreia tremuri acum cerșind îndurarea ca păcătosul în fața unui judecător neîndurat.

Nu mai e îndurare!

Fericirea, patima, focul inimii tale te mistue.

Ai uitat că simbolul vieții e suferința, și suferința se răsbună!

Privește-ți chipul. Privește fața asta, par' că un vampir și-ar fi înfipt ghiarele în ea, atât e de suptă și chinuită.

Romeo e la picioarele tale. Îl adori, reversi asupra lui toate comorile inimii tale. Nimeni nu-ți pune nici o piedică, ai rupt cu toate, cu ori-ce amintire a trecutului dureros.

Conștiința? Vorbă! Fericirea e păcat?

Privește-ți înse chipul. Cine a ști că fericirea e frumoasă?

Cine a ști că natura a făcut pe om să fie fericit?

CONSTANȚA HODOȘ.

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Ma de mine, bade, mor,
Ia-me 'n brațe și-mi dă floră,
Și gura de două ori,
Și nu me lăsă să mor.
Că-i păcat de Dumneșeu,
Să mor io de dorul tei,
Și-i păcat de Precesta,
Să mor io de mila ta.

Măi bădiță, ochii tei,
Ochii tei hei cu lumină,
Me iaș sara de la cină,
Ochii tei hei cu albuș,
Me iaș sara din culcuș.

Pân' eram la maica fată,
Nu săpam,
Nu seceram,
Nu torceam, nu puneam pânză,
Me 'nvățam a țice 'n frunza;
Dar dacă me măritai,
Și săpa, și secerai,
Și torsei și pusei pânză,
Și-o lăsa dracului f unză.

Cătu-i dealu dealungul,
Merg badea cu plugul,
Tot arând
Și semănând,
Și din gură blăstămând:
Face-te-ai graule bun,
Cum mere mândra pe drum,
Și să stai la secerat,
Ca mândra la sarutat,
Și să stai și la clăit,
Ca mândruța la iubit.
De-ar fi fete ca mândra,
N'ar mai răsări luna,
Nici luna, nici soarele,
Pe toate rozoarele.

De la gură,
Voie bună,
La inimă
Glod și tină,
De la gură rid, glumesc,
La inimă plâng, jelesc.

Frunză verde, frunzuliță,
Me duc sara pe uliță,
Me 'ntelnii c'o copilă
Ceru-i gură de-o groșiță.
— Măi bădiță, bădiulean,
Nu-s fată de cortorari,
Să-ți dau gură pe crițari;
Că io-s fată tinerea,
La obraz is frumusea.
Îți dau gură num'ășă.

SALON.

Din muntii.

Fragment.

Înserează. Soarele-și ascunde fața după piscurile linei. Albastrul cerului se face plumburiu. Umbra nopții se apropie tot mai mult, aducând cu sine miile de basme, ce-și au lăcașurile în aceste părți. Ne holărăm să rămânem peste noapte aici, în Cindrel.

Albușoi, sluga noastră credincioasă, aprinde focul la rădăcina unui brad. Focul ia dimensiuni uriașe, cu pocnete și vîjiituri și cu o volbură de schinte, ce se aventă în sus printre brații cei mândri, pîrjolindu-i cu nesaț. . . Brații aceștia despodobiți, de cari mulți se găsesc în poiana Cindrelului, sînt pintre ceialalți ca niște călugărițe cernite pintre fete mari. . .

Obosiți de lungul drumului, ne aședăm în giurul focului, urmărind jocul nemilos dintre schinte și verdeață. Roiuri de țînțari tăbăresc asupra noastră și pornesc a ne cheuni cu glasurile lor de ultra-sopran. De pe coastele de-asupra noastră se aud clopoțelele turmelor ce se ăntorc la strungă.

La chiotele noastre căliva ciobani coboară la noi. Din vorbă în vorbă ne înprietinim, căci e de mult decând n'o mai vădut picior de om acești ciobani. . .

Ce mai ființe, dragii nostri de oieri! Frumoși și rumeni la față ca bujorii de munte, sprinteni și vecinic tinerei, ei trăesc pe aici din copilărie, de cunosc hătașurile prin lătarețul jip ca și găinușile prin părțile de jos ale muntelui. Mielarii, mănăzarii, bacii și tinerii boitari în strînsă tovărășie. La țile anumite se string toți cei dintr'un sat la un loc și fac prasnice din câte un berbec hășman. De jigăniți, ca urșii și lupii, cari pe aici își au împărăția, blândii nostri păcurari n'au răcoare, căci dau țilnic pept cu ele. Credințele străbune înse, despre vrăji și bălauri îi fac fataliști pe toți. „Feri nu ne putem de ce ni-i scris să pățim“, este principiul ce le hotărășce viața ciobanilor, viața în care toate urmează după legea croită de voia întemplării. . .

Astfel ne povesti unul dintre ei, cum tocmai astan s'a întemplat, că în apropierea Cindrelului un cioban a fost frăsnit pe cînd stetea răzimat de bătă în mijlocul turmei sale. . . „Și l-am găsit lat, domnișorule — povestii ciobanul meu, — „și cu el mai erau vreo treișeci de mioare fulgerate. Ne am adunat cu toții, cu badea Toma din Tilișca și cu băeții de la stână și i-am făcut o groapă la crucea de lângă șipotul din poeniță, unde l-am aședat pe fieiertatul“. . . O lacrimă îi tremură în pleoape, vorbindu-ne astfel.

Multe lucruri jalnice mai știu povestii ciobanii și mult grăitoare sînt micile gurguiețe ce le întelnești prin munte, pe câte-o muchie de deal. Sînt morminte, însemnate cu câte-o cruce de brad, sub cari zac nenorociți ciobanași, așternuți acolo fără glas de preot. Turmele de oi trec păscond peste acele morminte. . .

Dar pe cînd stăm de vorbă cu ciobanii, Albușoi servitorul ne pregăteșce cina. Într'un ceon ne face o

dragă de mămăliguță. Dintr'un folicele de brînză ne croieșce niște scoici, cari prăjite pe cărbuni sînt pastetele păcurarilor. Și mîncăm cu toții și plosca cu vin se învêrte pe la toți. La sfêșit ea rămîne în mîna lui Albușoi, a credinciosului nostru tovarăș. O, e un deliciu să veți pe Albușoi cu plosca la gură, e expresia unei poște săturate: ochii mari cășcați, buzele tremurînde ca ale copilului cînd mozoleşce peptul mamei, vinele de la grumați umflate ca guma velocipedelor pneumatice și ca întregire gîlgăiturile cele profunde. . . Iar luându-și plosca de la gură, rămîne câteva clipite rinjind de plăcere și în sfêșit își șterge cu mîneca picăturile din ștreșina mustețelor ciuntite și din groșța bărbiei. . .

Nu țin în minte să fi stat cîndva sub năvala atător plăcute senzații ca de astă dată, sub cerul Cindrelului și în societatea ciobanilor și a tovarășilor mei de călătorie.

Sara e numai farmec. Vêd cerul cu toate ale sale minunății, luna cu belșugul de lumină ce se lasă peste vîrfurile de brați ca o ușoară și transparentă pulvere de argint. Aud șuerul misterios de lin al brașilor, care îmi sună în urechi ca o musică sfîntă ce-am ascultat cîndva cu capul răzimat de sînul iubitei. Jos în vale hăulesc përaele rostogolind cu șgomot ghicașii de munte. Câte-un strănut înădușit de căpriori, câte-un boncăit de corb străbate din fundul codrului până la noi. Toate la olaltă alcătuesc o mîndră poveste, pe care a o trăi aievea, e o fericire. . .

Albușoi ne face așternutul, la cap o zăveadă de brădin, în loc de perină câte-o șea, în loc de plapomă o țolică și în loc de pilotă un covor de muschiu moale ca mătasa, — un așternut împërătesc!

Un cioban își scoate de după șerpar fluerul și ne leagănă gîndurile cu doine de dor. . .

Gurariului, 1897.

FIDELIO.

Sub pantof.

Dacă studiăm cu atențiune istoria căsătoriei, vom vedé că în toate timpurile și în toate țerile așă țisul „sex tare“ dá și multe exemple de „eroi ai pantofului“.

Iată câteva din aceste exemple:

Cecilia, soția celebrului pictor Tizian, spune istoria, a fost o femeie dictatorică și rea, care în fiecare țil cerea socoteala soțului ei de toate cheltuelile sale. Bietul bărbat, cu toate că eră bogat, întrebuiță fel de fel tertipurii, ca să poată bea un pahar de vin în societatea prietenilor sei. Se pare totuș că Tizian se împacă cu strășnicia soției sale, de oare-ce cînd ea muri, el o jeli cu sinceritate și multă vreme.

Andrea del Sarto se căsătorii cu o tinéră vèduvã. Gelosia ei nesăbuită îi amări viața.

Intemeiatorul sectei metodistilor, Iohn Wesley a fost un martir al căsătoriei, căci însurându-se pentru a treia oară cu vèduva Vizelle, își luã beleaua pe cap. Aceasta îl chinuã cu gelosia ei, și erã în stare să facã o călătorie de sute de kilometri, ca să-l poată surprinde. Îi deschidea pe ascuns scrisorile, ascultã la uși și-l spionã în modul cel mai ordinar. El erã convins că Dumneșeu i-a trimis femeia asta, pentru ca să se poată consacrá „marei opere“. Soția sa l-a părășit în fine. Wesley, întrebãt de amicii sei, răspunde: Non

eam reliqui, non demisi, non revocabo. (N'am părăsit-o, n'am gonit-o, dar nici nu o mai chem înapoi.)

Ducele de Marlborough își iubiă cu pasiune soția, dar iubirea aceasta semăna aidoma cu frica. Cerculul o mulțime de istorioare despre frumoasa, dar sâlbatica Sarah.

Soțul ei nu se revoltă nici odată contra soției sale, ci răbdă toate nesdrăvâniile ei, cu resemnațiunea unui stoic.

În decursul unei campanii îi scrie el: „Actualmente am să me lupt cu 60.000 soldați, dintre cei mai viteji, și cari sunt comandați de cei mai buni generali din lume; dar nu me tem de ei ca de tine, draga mea, când ești supărată“.

Altă dată îi scrie: „Te asigur pe sufletul meu, că măi bucuros aș scoate lumea din balamale, decât să-ți turbur ție liniștea. Odihna mea atârnă de la amabilitatea și buna ta dispoziție“.

Se înțelege că câte odată-ș eșia din fire ducele, dar totdeauna regretă ceea ce a făcut, cerând scuse soției sale.

Poate sunt puțini bărbați, cari să fi fost sub influința femeilor mai mult ca Abraham Lincoln, fostul președinte al Statelor-Unite. Miss Rutledge a fost primul seș amor, dar moartea i-o răpi. Toți se temeău ca nu cumva Lincoln să-și peardă mințile, atât de mare eră durerea sa. El exclamă adese-orți: „Nu, nu pot suferi ca ploaia și zăpada să cădă asupra mormântului ei“. Câțiva ani mai târziu dicea: „Iaima mea zace în mormântul acelei fete“.

Mai târziu îi stirmi admirațiunea dșoara Mary Owen din Kentucky. El îi ceru mâna, pe care inse ea o refusă dicând că lui îi lipseșce acea verigă din lanțul care poate făuri fericirea unei femei.

Mary Todd a fost acea fericită fată care s'a logodit cu Lincoln. Aceasta inse il avu cu totul în stăpânirea ei. Lincoln se temea foarte mult de gura ei rea.

Mulți susțin că Lincoln a avut să mulțumească mai mult soției sale situația politică la care a ajuns.

Ilustrațiile noastre.

Petru Mascagni. Între compositorii musicali mai noi, nu este nici unul, care în așa scurt timp să-și fi făcut un nume atât de cunoscut, ca Petru Mascagni. Tinerul componist italian a apărut în publicitate cu opera sa „Cavalleria Rusticana“ și numele lui numai decăt a ajuns aplaudat în toată lumea. Causa acestei grabnice înălțări este, că densusl a desconsiderat tradițiunile vechi și a inaugurat o direcțiune nouă. De atunci el a scris și alte opere, nici una inse n'a reușit atât de escelent ca prima.

Logodna. O intimă serbare familiară. Fata cea mai mare s'a logodit cu alesul inimei sale. După logodnă toți s'au întrunit la masă și se veselesc. Cumătrul mare ridică păharul în sănătatea părechiei noue.

LITERATURĂ.

Aniversarea morții lui Eminescu. Marți la 15/27 iunie s'au împlinit dece ani de la moartea marelui și mult regretatului nostru poet M. Eminescu. Din incidentul acesta nr. viitor al „Familiei“ va fi dedicat

memoriei sale, căci el prin revista noastră s-a introdus în literatură și tot aici ș-a încheiat cariera literară prin cele 7 poeșii lirice, cele mai frumoase ce a scris, și pe cari le-a publicat pentru prima oară în „Familia“ de unde s'au reprodus în „Convorbiri Literare“ și apoi în volumul editat după moartea lui.

Povestea unei Regine, tradusă în versuri după Carmen Sylva de Haralamb G. Lecca, publicată întâiu în revista noastră, a apărut acum la București în o edițiune frumoasă, tipărită elegant și cu mult gust de institutul de arte grafice și editură: Minerva.

Charta agronomică a României. În sesiunea sa generală din 1901, Academia Româna va decerne și *Premiul Anastasie Fetcu*, de 3.000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Charta agronomică a României“. Lucrarea se va face după următorul program: I. Partea grafică. — Întemeiându-se pe cele mai recente date și studii statistice, economice și agricole, autorul va reprezenta, pe diferite charte în cholori nuanțate, starea diferitelor producțiuni agricole și forestiere ale țerii, repărțite pe județe. Astfel, câte o chartă specială va înfățișă repartitiunea culturii grăului și a altor plante în diferite județe. Coloarea va fi cu atât mai închisă cu cât cultura plantelor va fi mai întinsă pe o suprafață dată. O chartă specială va fi consacrată pentru fiecare din plantele următoare: grăul, secara, porumbul, orzul, ovėsul, rapița, fenețele naturale și pășunile, pădurile. Pentru plantele a căror cultură este puțin întinsă, precum sunt inul, tutunul, cânepa și altele, autorul se va mărgini la indicațiunile statistice. O chartă specială va înfățișă repartitiunea viilor în toată Româna înainte de invasiunea filoxeră; iar în datele statistice se va arătă întinderea viilor distruse de filoxeră. O altă chartă va înfățișă repartitiunea prunilor și pomilor roditori în regiunile lor speciale, adecă ale colinelor. O chartă va fi consacrată special pădurilor din Româna. Charte speciale vor înfățișă diferitele animale domestice și anume specia cavalină, specia bovină, specia ovină și specia porcina. Dimensiunea fiecărei charte va fi între 20 și 30 centimetri de lature. Autorul se va povăui după cele mai noue publicațiuni de atlasuri agricole făcute în Francia, Germania, Austro-Ungaria, Rusia și alte țeri, în cari pe lângă intensitatea colorilor se dau și întinderile pe hârtie măsurată. II. Partea statistică. — După o scurtă notiță asupra stării actuale a economiei rurale în Româna, autorul va înfățișă un studiu statistic, care va cuprinde: 1. Teritoriul total al României. 2. Terenurile agricole, cuprindând suprafața pământului ocupat de cereale, fenețe, vii, pomi roditori, păduri și alte producțiuni agricole. 3. Valoarea venală medie pe hectar a diferitelor pământuri pe județe și regiuni. 4. Valoarea locativă medie pe hectar, tot pe județe, a pământului de arătură, a fenețelor. 5. Numărul contribuabililor funciari, cuprindând proprietatea mare și cea țărănească, cu sumele ce represintă. 6. Întinderea medie și mersul exploatațiunilor agricole. 7. Poporațiunea totală a României. 8. Poporațiunea agricolă. 9. Prețul de mijloc al grăului, porumbului și orzului în cei din urmă 25 ani. 10. Exportul României în cei din urmă 25 ani. A doua parte a notișunilor statistice va cuprinde: 1. Întinderea culturilor pentru fiecare plantă cultivată și producțiunea totală a diferitelor plante. 2. Statistica diferitelor specii de animale domestice. Autorul, luând acest program ca un minimum de indicațiuni, va pute introduce toate notișele relative la subiect. Se atrage atențiunea, ca autorul să țină

seamă de publicațiunile analoage cele mai recente făcute în Europa. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1900.

O carte nouă a lui De Gubernatis. Conte De Gubernatis, care în vara trecută făcuse o excursiune prin Bulgaria, publică acum un volum în limba franceză (*La Bulgarie et les Bulgares*) despre Țările ce a petrecut acolo. Trecând din România la Rusciuc, descrie cu multă laudă progresele realizate, nu refuză înse a critica multe rele ce a observat. În călătoria de la Rusciuc până la Sofia, atinge în treacăt originea Bulgarilor și spune că Bulgarii nu sînt slavii, ci niște vechi Traci cîmpuși cu vechii Celți și modificați prin invasiunea turcă. La Sofia laudă mult diversele lucrări economice, financiare, dar mai ales științifice-literare ce se fac acolo, între care publicațiunea „Sbornicuțu” care de vr’o 15 ani a îmbogățit limba bulgară cu frumoase lucrări de folos. Din bibliotecă, cea mai mare are abia 26.000 de volume. Laudă universitatea. Museul archeologic este interesant. Închisorile miserabile. Palatul principelui este elegant, dar nu se distinge nici prin originalitate, nici prin vr’o alegere de obiecte de artă. Grădina botanică și zoologică sînt în progres mare. Dintre bărbații culti, stăruie mult asupra lui Ioan Varoff, poet și fost ministru al instrucțiunii publice. Fostul ministru de instrucțiune publică, C. Velicoff poet și literat distins, ocupă și el un loc important în această operă. Acest bărbat, ocupându-se și cu pictura, s’a silit să provoace o mișcare artistică în Bulgaria. Pictorul cel mai renumit al Bulgarilor e Ioan Markvicika; alt pictor al lor se numește Mitoff; iar sculptorul cel mai vestit e Bois Chatz. Aș și institut de bacteriologie. Din Sofia trece la Filipopole, unde vorbește despre secta Păvlicenilor; apoi la Varna, unde descrie un dejun la curtea domnească. De aici pleacă la Constantinopol.

Un volum de versuri. De curînd a apărut la București un elegant volum de versuri datorite dnei Elisa Mustea, cunoscută și din coloanele revistei noastre, unde înainte cu câțiva ani a colaborat.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Cetim în „Drapelul” că dl Polizu-Micșunești a dimisionat din postul de sub-director al Teatrului Național. Ministrul instrucțiunii a primit dimisia și a hotărît să numească pe dl Stăncescu director și pe dl T. M. Stoenscu sub-director.

Concert și reprezentație teatrală în Năsăud. Reuniunea română de cânt din Năsăud va aranja acolo astăzi în 1 iulie concert și reprezentație teatrală, în sala de gimnastică. Programa: 1. „Foaie verde pup de crin”, melodie de Tim. Popoviciu, exec. de corul reuniunii. 2. „Foaie verde de trifoiu”, melodie de Tim. Popoviciu, aranj. de E. Ștefănuțiu, exec. de corul reuniunii. 3. „Gărgăuni Dragostei”, comedie într’un act de Iosif Vulcan. Persoanele: Olimpia, văduvă tineră, dsoara Lucreția Moisil; Tergovișteanu, unchiu, dl Anton Hangea; Dr. Ursulescu, medic, dl Macedon Linul; Marin, avocat, dl Octaviu Pavelea; Gogu, deputat, dl Vasile V. Moisil; Joița, Luxița, Rița, prietenele Olimpiei, dsoarele Elisabeta Șuteu, Aurelia Precup, Veronica Cotul; Anica, servitoare, dsoara Letiția Mureșan. Alecu, servitor, * * 4. „Sergentul”, melodie de C. Po-

rumbescu, exec. de corul reuniunii. 5. „Bagă Doamne luna ’n nor”, melodie de Tim. Popoviciu, exec. de corul reuniunii. În fine dans.

MUSICĂ.

Concert la Blaș. La 18 iunie n., în prima zi de Rosaliu, Reuniunea femeilor gr. cat. române din Blaș a aranjat un concert interesant, despre care înse abia numai Țările aceste primirăm o informațiune. Din aceasta vedem, că în concertul acesta a debutat dsoarele Olivia Bardoși, Netti Vancea și Elisa Bodocan. Dsoara Bardoși, precum se știe, a făcut înalte studii musicale în Bavaria, unde a și obținut diplomă de profesoară. Dsa a executat pe pian cu bravură artistică: „La Fileuse” de Raff, Fis dur; Vals As dur de Moskowki și „Ilustrațiunea română” de Kárrasz și a fost aplaudată cu entusiasm. Dsoara Netti Vancea a cântat din gură romanțele: În fînul de curînd cosit, de D. Voreas; E greu să uiți, de Spirescu și „Amoresat” din opereta Regele Jerome, asemenea acoperită de aplause. Dsoara Elisa Bodocan a declamat cu vervă și simțire „Plugul blăstemat” de V. Alexandri. La concert a asistat și mitropolitul, cu mai mulți canonici și un public ales și numeros.

Concert la Sibiu. Reuniunea română de musică din Sibiu a dat marți la 27 iunie n. un concert cu concursul capelei militare nr. 31, executându-se următoarea programă: 1. Suita, op. 46 I. (Peer-Gyut) pentru orchestră de Ed. Grieg. 2. Missa C-dur op. 86 pentru soli, cor și orchestră de E. Beethoven.

Concert la Măneasa. Corul seminarial diecesan din Arad va da la 15 iulie n., sub conducerea dlui profesor de cant Trifon Lugoșan, concert la Măneasa, unde totodată se va ține atunția și adunarea învățătorilor. În concert se vor cânta compoziții de: I. Vorobchievici, I. Mureșianu, N. Popovici, I. Vidu, G. Dima, I. Costescu și C. G. Porumbescu; se vor declamă poeziile de Eminescu și Iulian Grozescu.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Noul episcop al Aradului. Aflăm din „Tribuna Poporului”, că întărirea alegerii noului episcop al Aradului, este un fapt împlinit. Pr. Cuv. Sa dl Iosif Gol-diș a și plecat din Arad să depună jurământul în fața Maj. Sale Monarcului. După sfințirea întru episcop la Sibiu, instalarea se va face la Arad, cam pe la Sf. Petru și Pavel.

De la universitatea din Iași. Dl Aron Densușianu a fost numit suplinitor la catedra de istoria limbii și literaturii române de la universitatea din Iași.

De la universitatea din Cluș. Drept rectificare a informațiunii publicată de noi în nr. 22, după alte diare, primim următoarele rânduri: „Premiul de 80 coroane, pentru tema: „Critica poeziilor lui M. Eminescu” l-a dobândit dl Ioan (Nițu) Pop (și nu Pap, precum din eroare s’a fost publicat;) iar premiul diligențial de 60 coroane, dl I. Botean.

Noi doctori în medicină. Dni Al. Vaida Voevod și Octavian Florea, amîndoi absolvenți ai facultății de medicină din Viena, au făcut în săptămîna trecută la acea universitate doctoratul în medicină.

C E E N O U.

Hymen. *Di Dumătru Radu* din Orăștie și dșoara Lucreția Stanca din Băița s'au fidațat.

Fluierul lui Iancu. *Di Iosif Sterca Șuluțiu* a primit, scrie „Tribuna“ de la dl Gerasim Candrea, avocat în Baia-de-Criș, un interesant raport despre cum s'a găsit fluierul istoric al eroului-martir. Se constată că Iancu a avut doue fluere, unul mai mic, ca de obicei, care acum se află în muzeul unguresc din Arad, și cel mare, în formă de baston, care se va pune în muzeul Casei naționale. Acest fluier s'a păstrat la un covrigar român în Baia-de-Criș, Ioan Liber, în casa căruia a murit Iancu, la 10 septembrie 1872. Raportul conține prețioase date despre ultimele momente ale scumpului eroi, cu cari se vor sdrobi total aserțiunile injurioase ale Maghiarilor despre moartea lui Iancu. Întreg raportul se va publica în curând.

Asociațiunea în Sătmar. *Despărțământul Sătmar* al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român se va întruni în adunare generală în Săini la 13 iulie n. sub presiul dlu George Șuta, paroc-protopop în Moftinul-mic, directorul despărțământului: secretar dl dr. Vasile Lucaciū.

Reuniunea femeilor române din Sibii va ține adunarea sa generală în 2 iulie n. sub presiul dnei Maria Cosma presidentă, secretar dl dr. Beu.

O nouă reuniune de meseriași români. La stăruințele părintelui protopresbiter V. Domșa din Orăștie, s'a înființat acolo o Reuniune de meseriași români, care s'a constituit în ziua primă de Rosaliū, alegându-se președinte dl protopresbiter, vice-președinte P. V. Barițiu, notar Ioachim Muntean, cassar Nicolae Opincariu, controlor Dim. Martini, bibliotecar Ioan Tomuța și alții în comitet. Numerul membrilor înscrși e 72.

Excursiune la Adam-Klissi și la Axiopolis. *Di Gr. G. Tocilescu* a făcut la Rosaliū o excursiune cu elevii sei de la universitate și cu societatea Liedertaffel din București, la Adam-Klissi și la Axiopolis. Societatea s'a dus întâi la Constanța, unde dl Tocilescu a ținut o conferență despre „Originea creștinismului la Tomis“, după care numita societate germană a dat un concert, care s'a sfârșit apoi printr'un bal. În dimineața următoare toți au plecat cu trenul la Midjidie și de acolo cu trăsuri și căruțe, spre a vedea minele. Ajunși colo, scrie un participant, un nou Pompeiū ni se arată înaintea ochilor, dl profesor sta în mijlocul nostru, totdeauna amabil și neobosit, dându-ne toate explicațiunile și vorbindu-ne într'una. Se ved strade, locul templului, turnurile de apărare, sala de consiliū, mare și frumoasă, spriginită pe coloane, din cari n'au rămas locului numai părțile de jos. După aceea urcăm în deal la Trofeū. Acı, dl profesor Tocilescu ne ține o prea frumoasă disertațiune. În fine, la orele 5 p. m., plecăm în spre Cernavodă în trăsuri și căruțe, unde sosim la orele 9-50 sara. În ziua următoare, la orele 10 a. m., plecăm cu vaporul „Antonieta“ la Axiopolis. Ajunși acı, alte surprize ne așteptău. *Di Tocilescu* continuă cu acelaș zel și amabilitate să ne dea toate lămuririle. La orele 11-30 trecem cu luntrile la insula Hinok, în apropiere de Axiopolis, unde luăm o mică gustare. *Di prof. Tocilescu* ia cuvântul și arată rezultatul cercetărilor sale, arată de asemenea interesul ce pune A. S. R. principele Ferdinand și progresul făcut sub regele Carol I. După aceea face apologia rasei germane, către care trebuie să ne îndreptăm noi Ro-

mânii de acum înainte și sfârșește prin a mulțumi tuturor celor cari au luat parte la excursie. Timpul fiind scurt, revenim la vapor, ne întorcem la Cernavoda și de acı, plecăm spre București*.

Advocat nou. *Di dr. Valeriu Mexin*, nou avocat român, ș-a deschis cancelăria în Timișoara-Cetate.

Petrecere de vară. *La Nasna* se va ține duminică în 4/16 iulie petrecere de vară în sala școlii gr. or.; președintele comitetului arangiator e protopresbiterul Nicolae Manegutiū.

Aū murit: *Emanuel Papp*, preot gr. or. în Săcal, comitatul Bihor, fiul protopresbiterului Vas. Papp din Beins, la 4/16 iunie, în etate de 31 ani; — *Vas. cav. de Vasilco*, la Cernăuți, în etate de 75 ani.

DIN LUME.

Cronică mică. *Fotografiarea interiorului stomacului.* Într'o recentă comunicație făcută Academiei din Berlin, doctorii Lange și Metzinger anunță că au reușit să fotografieze interiorul stomacului. De mulți ani doctorii lucrau în clinicele lor din Munch pentru reușita acestei experiențe. Aparatul fotografic, în lungime de 66 milimetri și în grosime de 11 m., e adaptat la capătul unei sonde esofagiene. Obiectiva aparatului se pune în mișcare prin un curent de aer din afară. Se pot obține până la 50 vederi din diferite părți ale stomacului. — *Vitorul congres internațional studentesc* va avea loc la Paris, în timpul expozițiunii. Asociația generală a studenților din Paris, organizează o expoziție de costume universitare purtate de studenți în toate timpurile și țările. — *Statua lui Michelet.* La Paris s'a format un comitet pentru ridicarea unei statui marelui scriitor Michelet. Această statuie se va aședa în fața colegiului Sorbona. — *Tarevna* a născut o fată, care s'a botezat Maria.

Români din Berlin, studenți și colonia română, au înființat o Societate academică română, cu scopul de a concentra pe toți Români de acolo într'un cerc intim, fără înse d'a face politică. Noua societate s'a constituit astfel: Președinte: dl prof. Em. Grigoroviță, secretar: dl locotenent G. Jitianu, cassar: dl locotenent Tr. Pascal, bibliotecar: dl August Scriban, controlori: dnii inginer I. Popovicı, C. Nicoreanu și I. Damian.

Șachul Persiei nebul. Diarului londonez „Daily Graphic“ i se scriu din Sebastopol următoarele: Un fost ofițer din garda căzăcească de la Teheran, capitala Persiei, întors aici, împărtășește șcirea că starea corporală și spirituală a Șachului Persiei în timpul din urmă s'a agravat cu totul. Stăpânitorul Persiei nu mai ese de loc din Palat. Din când în când își pierde memoria și are halucinații fioroase, prin urmare sunt rare momentele în cari e în stare să rezolveze afacerile statului. Șachul se joacă toată ziua cu telefonul, din care cauză a trebuit să se instaleze în palat o întreagă rețea telefonică. Acum de curând Șachul, sub impresiunea că tesaurul statului a ajuns pe sfârșite, a dat ordin să se despoaie tronul de ornamentele sale de aur și de pietre scumpe și să se vândă o parte din grădinile palatului. Firește că această poruncă n'a fost executată. Se crede că motivul acestei boale mentale provine de la tragica moarte a tatălui său, care, după cum se șcie, a fost asasinat de un fanatic persian.

Toaletele în teatru. Se anunță din Londra că duceasa Luisa de Life, fiica prințului de Galles, a în-

ceput o campanie în contra purtării rochiilor decoltate în teatru. Această încercare, înse, nu prea are sorți de izbândă, fiind că augusta bunică a princesei cere ca la recepțiunile ei doamnele să poarte rochiile decoltate. O singură excepțiune se face în favoarea „femeilor bătrâne”, și se înțelege că nu prea se găsesc doamne cari să fie bucuroase să figureze în această categorie.

Călinarul săptămânei.

Dum. a II. după Ros. Ev. dela Mateiu. c. 4, gl. 1 a inv. 2.			
Țiua săpt.	Calindarul vechiu	Călin. nou	Soarele.
Duminecă	20 Prof. Metodiu.	2/Cerc. Mariei	329 8 8
Luni	21 Mar. Iulian	3/Corneliu	330 8 8
Mărti	22 Mart. Eusebiu	4/Ulrich	330 8 7
Mercuri	23 Mart. Agripina	5/Sarlota	331 8 7
Joi	24 (+) Nasc. S. Ioan bot.	6/Isaia	332 8 6
Vineri	25 Cuv. Fevronia	7/Wilibald	333 8 6
Sămbătă	26 Cuv. David	8/Chilian	334 8 5

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

PRIMARIA COMUNEI BUCURESCI DIRECȚIUNEA COMPTABILITĂȚII

SITUAȚIUNEA COMPARATIVĂ A INCASĂRIILOR DIN VENITURI INDIRECTE (ACCISE)

1899—1900

1898—1899

Evaluări bugetare lei 8.177.200

Evaluări bugetare lei 7.874.700

Lei 1.323.170.85.

Împliniri de la 1 aprilie până la 31 mai lei 1.305.486.40.

Plus lei 17.684.45.

SPECIFICARE:

Lei 196.326.85	Biuroul central	---	---	---	---	Lei 179.959.30
" 429.953.30	Gara Nord	---	---	---	---	" 402.899.40
" 119.410.25	" Sud	---	---	---	---	" 109.836.—
" 78.964.75	Rampa de vinuri	---	---	---	---	" 161.185.75
" 51.629.20	Halta Spirea	---	---	---	---	" 35.426.15
" 7.304.70	Poșta	---	---	---	---	" 9.333.30
" 439.581.80	Barieri	---	---	---	---	" 406.846.50
Lei 1.323.170.85						Total lei 1.305.486.40

Se certifică

p. Director C. Demetrescu. p. Șeful biur. scriptelor C. F. Kihăia.

PRIMARIA COMUNEI BUCURESCI DIRECȚIUNEA COMPTABILITĂȚII

Situațiunea

veniturilor comunale la 31 mai 1899 comparativ cu acela din perioada corespunzătoare a anului 1898—99.

Capitolul	Natura veniturilor	Evaluarea budgetară 1899—1900	Incassări				Diferințe		
			1899—1900		1898—1899		Plus	Minus	
I. Venituri ordianare.									
1	Venituri directe	1440700	150807	53	144776	62	6030	91	—
2	indirecte	8177200	1319453	65	1305486	40	13967	25	—
3	" din bunuri comunale	641500	221099	05	238938	35	—	—	17839
4	" servicii comunale	1236500	279626	35	251506	45	28119	90	—
5	Subvențiuni	561252	24828	—	113160	—	—	—	88332
6	Contribuțiuni pentru drumuri	1615000	154761	15	150625	04	4136	11	—
II. Venite extraordinare.									
7	Venituri cu destinațiune specială	160875	30963	10	32010	40	—	—	1046
8	Diferite venituri	116033	10097	65	9877	15	220	50	—
—	Remășițe din exerciții închise	—	8387	80	23478	54	—	—	15090
Total		13949027	2200024	73	2269858	95	52474	67	122308

Se certifică.

Minus 69.834.22

p. Director C. Demetrescu,

p. Șeful biuroului Scriptelor C. Catsian.